

Referat fra todagers tur til Halden 28. og 29. august 2024

Reise- og opplevelseslysten er fortsatt stor blant Hof Historielags medlemmer. En forespørsel ble rettet til Aud-Marit Lillehof også i år, og hun var udelt positiv til å bistå i planlegging og arrangering av en tur over to dager.

I år stod Halden med Fredriksten festning og Rød herregård på programmet. I tillegg var det også gitt rom for en omvisning i Fredrikshald gamle teater. Det var oppstart og avreise fra Hof kl. 07.30, med Brandsgård buss fra Sande i år som fører, og antall deltagere var 44.

Reiseruta til Halden gikk via Sandefjord med Color Line til Strømstad og deretter videre til Halden gjennom vakre landskaper på den «Blågröna-vägen» i grensetraktene mot Norge.

Vel ankommet Halden tok vi inn på Fredriksten hotell, som ligger på historisk grunn med flott utsikt og i kort avstand til selve festningsområdet. Bygningen, som ble tegnet av arkitekt Arnstein Arneberg, hadde tidligere vært brukt som kaserne for ansatte ved festningen.

Kl. 15 var det omvisning på Fredriksten festning. En kunnskapsrik og engasjert guide tok imot oss på en høyde utenfor selve festningsmurene, ved foten av statuen av Karl den 12., svenskekongen som falt under harde kamper her i 1718.

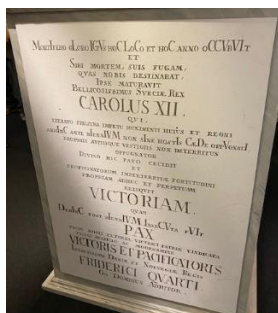

*Karl den XII bæres bort av sine soldater.
Foto: Universitetet i Oslo*

Fredriksten festning. Foto: Forsvarsbygg

Selve festningen er et imponerende byggverk og et solid forsvarsanlegg, som har stått imot krigslystne svenske konger gjennom tidene. Det heter seg at «*Fredriksten festning ble ofte beleiret, men aldri beseiret*». Steinveggene i den ytre borgen er åtte meter tykke, og festningsmurene er formet som en stjerne. Mye hardt arbeid og slit gjennom mange år har anlegget kostet. Omvisningen ble avsluttet med et besøk i festningsmuseet, som huset en rik samling av bilder og gjenstander fra festningens lange historie. Minnetavler over Karl den 12.,

*Minnetavler over Karl 12..
Foto: Anne K Høstmælingen*

*Soldat i uniform fra unionstiden.
Foto: Anne K Høstmælingen*

uniformer og flagg fra unionstiden med Sverige fram til 1905 viser tydelig at Norge var en lillebror. Det norske flagget var lite og unnselig og vevd inn i et hjørne av det store blå og gule svenske flagget.

De aller ivrigste og sprekeste i følget tok seg opp i det høye tårnet med tilgang fra museet. Et flott skue åpenbarte seg på utsiktsområdet på toppen.

En liten hvilepause på hotellet var velkommen etter vandring på ulendt underlag på festningsområdet.

En minnerik 1700-tallsaften i Kongshallene på festningen var dagens siste post på programmet. Et lekkert dekket langbord ventet oss i en tidligere soldatkaserne. Vi fikk en innholdsrik meny, servert i krus av tinn og på spiselige tallerkener. Et stort tørkle i halsen fikk vi med stor møyen knyttet på oss, og kjøtt av ulikt slag samt grønnsaker ble båret inn på store trefjeler. Mye mat havnet i løpet av kvelden på våre store «knekkebrødtallerkner». Godt drikke fikk vi også, både mjød og vin. Det var upåklagelig god stemning og et svært hyggelig stemning under det buede taket i den tidligere soldatkasernen. Flere av deltagerne bidro med muntre historier og takksigelser til kveldens vertskap.

1700-tallsaften i Kongshallene. Foto: Ole B Grennæs

Etter avsluttet måltid tok vi oss ut til et utendørs lys- og lydshow som viste historiske hendelser fra byens historie. Det var bilder fra bybranner, kriger og urolige og vanskelige år for byen Fredrikshald og dens befolkning. Byen het Fredrikshald frem til 1928.

Etter frokost og utsjekk fra hotellet gikk turen til Fredrikshald teater, et gammelt og nyoppusset teater. Der ble vi godt mottatt og fikk omvisning ved teatersjef og scenemester Asgeir Borgemoen, tidligere kjent som «sjefen over alle sjefer» i NRKs Barne-Tv for rundt tyve år siden. Han viste seg å være et oppkomme av energi og fortellerglede, og han fortalte med et stort engasjement om det gamle teateret og dets historie. Vi fikk en omvisning i nær sagt alle teaterets saler og ulike rom. Han fortalte om driften, om det løpende og krevende vedlikeholdet, og han demonstrerte til fulle sin store kjærlighet og omsorg for stedets egenart, dets stil og omfattende teatervirksomhet. De gamle og godt bevarte scenedekorasjonene var et syn. Vi lærte mye om viktigheten av historisk kunnskap og respekt for tradisjoner.

En stor takk ble rettet til Asgeir Borgemoen for et minneverdig besøk.

Teatersjef Asgeir Borgermoen forteller og viser rundt. Foto: Ole B.Grennæs

På Rød Herregård ble vi mottatt av to kunnskapsrike guider fra Østfoldmuseene. Der fikk vi en innføring i herregårdens rike historie og en omvisning i det store, herskaplige hovedhuset. Det var et hus med mange rom og saler, fullt møblert med gamle møbler, bilder, malerier og vakre gjenstander fra ulike perioder i herregårdens historie. Herregårdens hall var et imponerende syn med en stor utstoppet bjørn i foten av trappa til neste etasje, samt en anselig samling av andre jakttrofeer. En stor våpensamling var plassert langs vegger og i trappeløp. Det store og vakre hageanlegget fikk vi også anledning til å se.

Rød herregård. Fra hallen med jakttrofeer og våpensamlinger. Foto: Ole B. Grennæs

Hageanlegget på Rød herregård, fra hagesiden. Foto: Ole B.Grennæs

Rød Herregård. Foto: Per-Kristian Gurrik

Trofevegg. Foto: Per-Kristian Gurrik

Besøket på herregården ble avsluttet med en vel anrettet lunsj i Herregårdskaféen, som lå rett nedenfor hovedhuset. Omvisningen på Rød herregård med etterfølgende lunsj var siste post på programmet før retur til Hof via Moss-Horten.

En stor takk til Aud-Marit for dyktig og grundig planlegging, god informasjon underveis og for en vel gjennomført tur.

Anne Kristine Høstmælingen